

Dokument s plenarne sjednice

B10-0142/2024

21.10.2024

PRIJEDLOG REZOLUCIJE

podnesen slijedom izjave Komisije

u skladu s člankom 136. stavkom 2. Poslovnika

o stanju u Azerbajdžanu, kršenju ljudskih prava i međunarodnog prava te
odnosima s Armenijom
(2024/2890(RSP))

**Șerban-Dimitrie Sturdza, Sebastian Tynkkynen, Aurelijus Veryga,
Claudiu-Richard Târziu, Assita Kanko**
u ime Kluba zastupnika ECR-a

Rezolucija Europskog parlamenta o stanju u Azerbajdžanu, kršenju ljudskih prava i međunarodnog prava te odnosima s Armenijom (2024/2890(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir Europsku konvenciju o ljudskim pravima iz 1950., koju je Azerbajdžan ratificirao 2002.,
- uzimajući u obzir Povelju UN-a,
- uzimajući u obzir Ženevske konvencije iz 1949.,
- uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966.,
- uzimajući u obzir zajednički sastanak na visokoj razini između EU-a, SAD-a i Armenije održan 5. travnja 2024. za potporu otpornosti Armenije,
- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Armeniji i Azerbajdžanu,
- uzimajući u obzir Sveobuhvatni i pojačani sporazum o partnerstvu između Europske unije i Europske zajednice za atomsku energiju i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Armenije, s druge strane¹ (CEPA), koji je u potpunosti stupio na snagu 1. ožujka 2021.,
- uzimajući u obzir Odluku Vijeća i Komisije 99/614/EZ, EZUČ, Euratom od 31. svibnja 1999. o sklapanju Sporazuma o partnerstvu i suradnji između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Republike Azerbajdžana, s druge strane² (Sporazum o partnerstvu i suradnji između EU-a i Azerbajdžana), koji je na snazi od 1999.,
- uzimajući u obzir početak misije EU-a u Armeniji na dan 20. veljače 2023.,
- uzimajući u obzir Hašku konvenciju iz 1954. o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, čije su Armenija i Azerbajdžan stranke,
- uzimajući u obzir izjavu o nedavnom razvoju događaja nakon izbora, koju je 24. kolovoza 2024. u ime EU-a dao potpredsjednik Komisije / Visoki predstavnik unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku,
- uzimajući u obzir izjavu o preliminarnim nalazima i zaključcima Međunarodne misije za promatranje izbora Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) o prijevremenim parlamentarnim izborima održanima 1. rujna 2024. u Azerbajdžanu,
- uzimajući u obzir izjavu glasnogovornika Europske službe za vanjsko djelovanje

¹ SL L 23, 26.1.2018., str. 4., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2018/104/oj?locale=hr.

² SL L 246, 17.9.1999., str. 1., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1999/614/oj?locale=hr>.

- (ESVD) od 3. rujna 2024. o prijevremenim parlamentarnim izborima u Azerbajdžanu,
- uzimajući u obzir izjavu glasnogovornika ESVD-a od 29. svibnja 2024. o stanju ljudskih prava u Azerbajdžanu,
 - uzimajući u obzir Memorandum o razumijevanju o strateškom partnerstvu u području energetike koji su EU i Azerbajdžan potpisali 18. srpnja 2022.,
 - uzimajući u obzir indeks Istočnog partnerstva za 2023.,
 - uzimajući u obzir članak 136. stavak 2. Poslovnika,
- A. budući da Azerbajdžan bilježi ozbiljne nedostatke u području temeljnih sloboda, uključujući slobodu izražavanja i okupljanja te slobodu medija, i da provodi represiju nad političkim aktivistima, novinarima i civilnim društvom, te da sve to Azerbajdžan udaljava od demokratskih normi i međunarodnih standarda u području ljudskih prava; budući da korupcija i nedostatak neovisnosti pravosuđa dodatno ugrožavaju upravljanje zemljom, dok vladina tijela i dalje suzbijaju neslaganje i progone kritičare; budući da je Azerbajdžan, unatoč međunarodnim sporazumima i pozivima na reformu, koje je upućivao i Europski parlament, ostvario ograničen ili nikakav napredak u poboljšanju stanja ljudskih prava;
- B. budući da se u toj zemlji zatvaraju novinari, borci za ljudska prava i aktivisti, pri čemu se otprilike 30 istaknutih ličnosti nalazi iza rešetaka zbog politički motiviranih optužbi, te budući da je zabilježen porast proizvoljnih uhićenja i pritvaranja, da se njihov broj utrostručio jer Azerbajdžan ušutkava oporbu uoči predstojeće Konferencije UN-a o klimatskim promjenama (COP29) 2024. u Bakuu i da postoje navodi o mučenju i premlaćivanju; budući da su istaknute organizacije civilnog društva pozvale EU i međunarodne čelnike da vrše pritisak na Azerbajdžan kako bi poboljšao stanje ljudskih prava tijekom konferencije COP29, snažno potičući na oslobađanje političkih zatvorenika i okončanje proizvoljnih kaznenih progona;
- C. budući da su prema Izvješću Ministarstva vanjskih poslova SAD-a o ljudskim pravima u Azerbajdžanu za 2023. izneseni vjerodostojni navodi da se azerbajdžanska vlada „koristi nasiljem ili prijetnjama nasiljem nad pojedincima u drugim zemljama kao politički motiviranom odmazdom”; budući da je prema tom izvješću azerbajdžanska vlada „ograničila slobodu izražavanja i neovisnost medija” te da su „zabilježeni navodi da su disidenti i novinari koji žive izvan zemlje doživjeli digitalno uznemiravanje i zastrašivanje članova obitelji koji su ostali u Azerbajdžanu”;
- D. budući da su u Azerbajdžanu 1. rujna 2024. održani prijevremeni parlamentarni izbori te da su, prema Međunarodnoj misiji OESS-a za promatranje izbora, održani „u restriktivnom političkom i pravnom okruženju koje ne omogućuje istinski pluralizam i koje je dovelo do natjecanja lišenoga nadmetanja”;
- E. budući da je u rujnu 2024. obilježena četvrta obljetnica drugog rata u Gorskom Karabahu i da se navršila jedna godina otkako je Azerbajdžan prisilno ponovno stekao kontrolu nad Gorskim Karabahom, koji je dio njegova međunarodno priznatog državnog područja; budući da su sve državne institucije takozvane Republike Gorskoga Karabaha raspuštene od 1. siječnja 2024.; budući da su ti događaji, kojima je prethodila

azerbajdžanska blokada Lačinskoga koridora, doveli do masovnog egzodusa gotovo cijelog armenskog stanovništva iz Gorskoga Karabaha; budući da je rezultat toga da je u Gorskom Karabahu u cijelosti provedeno etničko čišćenje armenskog stanovništva koje je tamo živjelo stoljećima;

- F. budući da su posljedice više od triju desetljeća sukoba u Gorskom Karabahu deseci tisuća žrtava, golemo razaranje, uključujući uništenje kulturne, vjerske i povijesne baštine, te raseljavanje stotina tisuća ljudi na objema stranama; budući da se pred Europskim sudom za ljudska prava nalazi šest međudržavnih predmeta između Armenije i Azerbajdžana u vezi s regijom Gorskoga Karabaha, pri čemu su obje zemlje optužene za kršenje konvencija o ljudskim pravima; budući da je Azerbajdžan u više navrata optužen za etničko čišćenje, posebno u regiji Gorskom Karabahu, gdje je njegovim postupcima navodno raseljeno više od 100 000 etničkih Armenaca;
- G. budući da u tri desetljeća diplomatskih i mirovnih napora OESS-a, EU-a i drugih međunarodnih aktera nije pronađeno mirno rješenje toga sukoba i da stoga Azerbajdžan nije odvrćen od upotrebe vojne sile;
- H. budući da prema Izvješću Ministarstva vanjskih poslova SAD-a o ljudskim pravima u Azerbajdžanu za 2023. azerbajdžanska vlada „nije poduzela vjerodostojne korake za kažnjavanje većine dužnosnika koji su optuženi za kršenje ljudskih prava”; budući da se u tom izvješću navodi i da „nije zabilježen napredak u vladinim istragama navodnih zlostavljanja koja su počinile azerbajdžanske oružane snage ili pojedinci tijekom sukoba 2020. i 2022.”;
- I. budući da je potrebno osigurati povezanost između Europe i Azije te pritom izbjeći prelaženje preko ruskog teritorija; budući da je Južni Kavkaz u strateškom položaju za promicanje povezanosti Europe i Azije, što je posebno važno za energetske kapacitete EU-a i trgovinu sa središnjom Azijom;
- J. budući da je Armenija već uspjela oslabiti svoje veze s Rusijom u pogledu sigurnosti s obzirom na to da je zamrzнула svoje sudjelovanje u Organizaciji ugovora o zajedničkoj sigurnosti pod vodstvom Rusije, iako je i dalje članicom Euroazijske ekonomske unije;
- K. budući da je osmi sastanak komisija za granice Armenije i Azerbajdžana, održan 19. travnja 2024., zaključen preliminarnim sporazumom o razgraničenju četiriju dijelova granice;
- L. budući da se čini da su mirovni pregovori između Armenije i Azerbajdžana u zastoju i da nije vjerojatno da će sporazum biti zaključen i potpisan prije konferencije COP29; budući da bi mirovni sporazum trebao doprinijeti dugoročnoj stabilnosti bilateralnih odnosa i šire regije u cjelini; budući da se taj cilj može postići samo ako armenske i azerbajdžanske vlasti mogu zajamčiti miran suživot i poštovanje prava manjina;
- M. budući da je Azerbajdžan jedan od glavnih proizvođača nafte i prirodnog plina, posebno zahvaljujući naftnom polju Azəri-Çıraq-Günəşli i plinskom polju Şahdəniz u Kaspijskome moru, te da se ta zemlja u prvom redu koristi plinovodom Baku-Tbilisi-Ceyhan za izvoz ugljikovodika u Europu, zaobilazeći Rusiju i nudeći EU-u alternativni izvor energije, što je vrijedno u ovoj geopolitičkoj klimi; budući da se azerbajdžansko gospodarstvo uvelike oslanja na prihode od nafte i plina, koji čine više od 90 % prihoda

od izvoza te zemlje i važan dio državnog proračuna;

- N. budući da su ugovori o plinu između Gazproma i SOCAR-a za isporuku jedne milijarde kubnih metara plina iz Rusije u Azerbajdžan između studenoga 2022. i ožujka 2023. izazvali veliku zabrinutost zbog ponovnog izvoza ruskog plina na europsko tržište, posebno s obzirom na memorandum o razumijevanju koji su potpisali azerbajdžanski predsjednik İlham Əliyev i predsjednica Komisije Ursula von der Leyen; budući da EU nastoji smanjiti europsku ovisnost o ruskom plinu, ali bi se taj sporazum mogao smatrati potkopavanjem tog cilja jer bi ruski plin i dalje dotjecao u Azerbajdžan, čime bi se potencijalno povećao reeksport azerbajdžanskog plina u EU; budući da europski napori da se ruski plin koji se otprema preko Ukrajine zamijeni azerbajdžanskim plinom do kraja 2024. nailaze na znatne probleme i da, iako Ukrajina, EU i Azerbajdžan podupiru utiskivanje azerbajdžanskog plina u ruske plinovode, Azerbajdžan možda nema dovoljno zaliha plina kako bi nadoknadio manjak; budući da bi u tom pogledu Transanatolijski plinovod prirodnog plina mogao poslužiti kao alternativni put za osiguravanje odgovarajuće opskrbe, ali je potrebna nova infrastruktura za povećanje kapaciteta za prijenos plina u spojnim plinovodima s EU-om, posebno kroz Bugarsku i Rumunjsku s jedne strane i Transjadranski plinovod s druge strane, kako bi se osigurao učinkovitiji i sigurniji protok plina na europsko tržište;
1. izražava zabrinutost zbog stanja ljudskih prava u Azerbajdžanu; apelira na Azerbajdžan da ispunjava svoje obveze u skladu s vlastitim ustavom i međunarodnim sporazumima u pogledu zaštite temeljnih sloboda i poštovanja ljudskog dostojanstva svojih građana te da se prestane koristiti kaznenim progonom kao sredstvom za suzbijanje kritičara vlade i članova civilnog društva;
 2. poziva Azerbajdžan da odbaci sve optužbe protiv Qubada İbadoğlua, İlhamiza Quliyeva i svih drugih osoba koje su zatvorene zbog ostvarivanja svojih temeljnih prava, da ih oslobodi te da osigura slobodan i neometan prostor za neovisno novinarstvo i slobodu izražavanja; poziva Azerbajdžan da dopusti dr. İbadoğluu da neometano putuje u inozemstvo i u zemlju po vlastitom izboru, da se ponovno sastane sa svojom obitelji i da dobije zdravstvenu skrb koja mu je hitno potrebna;
 3. poziva Komisiju, mehanizme UN-a i druge međunarodne aktere da pojačaju napore u promicanju ljudskih prava i demokratskog upravljanja u Azerbajdžanu uoči konferencije COP29;
 4. ističe da bi konferencija COP29 mogla biti prilika da Azerbajdžan ponovno potvrdi svoju istinsku predanost svojim obvezama u skladu s međunarodnim pravom, umjesto da se njome koristi kako bi ovlaš prešao preko stanja ljudskih prava uz istodobno nastavljanje represivnih praksi;
 5. poziva Komisiju da blisko surađuje s UN-om kako bi se hitno uspostavio sveobuhvatan plan za istragu i pojašnjenje sudbine armenskog vojnog osoblja, uključujući žene, i osam nenaoružanih armenskih ratnih zarobljenika koji su ubijeni ili prijavljeni kao nestali u vezi sa sukobom u Gorskom Karabahu te da provede nepristrane istrage na terenu, olakša razmjenu informacija, osigura neometan pristup ustanovama za pritvaranje za međunarodne promatrače putem Odbora Vijeća Europe za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, s obzirom na to da je

tim promatračima pristup prethodno uskraćen, te pokrene centraliziranu bazu podataka za praćenje i rješavanje slučajeva nestalih osoba, uz istodobno pružanje potrebne potpore i resursa pogođenim obiteljima;

6. zahtijeva da Azerbajdžan oslobodi 23 armenska taoca koji se još uvijek nalaze u Bakuu, uključujući bivše čelnike Gorskoga Karabaha;
7. ponovno osuđuje azerbajdžanske vojne upade na međunarodno priznato državno područje Armenije tijekom proteklih godina; izražava suosjećanje s Armencima iz Gorskoga Karabaha koji su morali pobjeći sa zemlje svojih predaka te poziva vlasti u Bakuu da zajamče siguran povratak Armenaca iz Gorskoga Karabaha i da poštuju njihova prava na gajenje svoje kulture i tradicija; pozdravlja sve napore vlade Armenije da osigura sklonište i pomoć raseljenim Armencima;
8. izražava duboku zabrinutost za očuvanje kulturne, vjerske i povijesne baštine u Gorskom Karabahu; potiče Azerbajdžan da se suzdrži od daljnjeg uništavanja, zanemarivanja ili mijenjanja podrijetla kulturne, vjerske ili povijesne baštine u toj regiji; zahtijeva zaštitu armenske kulturne, povijesne i vjerske baštine u Gorskom Karabahu u skladu sa standardima UNESCO-a i međunarodnim obvezama Azerbajdžana; ustraje u tome da Azerbajdžan dopusti misiju UNESCO-a u Gorskom Karabahu i omogućiti joj potreban pristup baštini;
9. oštro osuđuje sve brojnije hibridne pokušaje Rusije da destabilizira političku situaciju u Armeniji i u toj regiji; zabrinut je zbog toga što je misija EU-a u Armeniji redovito meta ruskih pokušaja i kampanja dezinformiranja;
10. ponovno ističe predanost EU-a miru, stabilnosti i blagostanju u regiji Kavkaza; ističe svoju nedvosmisleni potporu suverenitetu, teritorijalnoj cjelovitosti i političkoj neovisnosti Armenije i Azerbajdžana; izražava potporu normalizaciji odnosa između Armenije i Azerbajdžana u svrhu postizanja trajnog mira; potiče obje zemlje da nastave ostvarivati napredak u pogledu finalizacije sporazuma i potpisivanja mirovnog sporazuma što je prije moguće;
11. smatra da je istinski dijalog između Azerbajdžana i Armenije jedini održivi put naprijed te poziva EU i njegove države članice da podrže takve napore, koji moraju uključivati uzajamno priznavanje teritorijalne cjelovitosti, jamstva za prava i sigurnost armenskog stanovništva Gorskoga Karabaha i oslobađanje preostalih zatvorenika, uključujući bivše čelnike Gorskoga Karabaha, te okončanje lažnih suđenja protiv njih;
12. naglašava da bi sudjelovanje EU-a u toj regiji trebalo biti praktično i usmjereno na rezultate, za razliku od uloge Rusije koja desetljećima potpiruje sukob i koristi ga za vlastitu političku korist; pozdravlja činjenicu da je Armenija zamrzнула svoje sudjelovanje u Organizaciji ugovora o zajedničkoj sigurnosti; ističe da bi probleme Azerbajdžana u pogledu povezanosti s eksklavom Naxçıvan trebalo riješiti uz potpuno poštovanje suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Armenije;
13. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, predsjedniku, vladi i parlamentu Republike Azerbajdžana, predsjedniku, vladi i parlamentu Republike Armenije, glavnom direktoru UNESCO-a,

Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju, Ujedinjenim narodima i Vijeću Europe.